

ГЛАВА ТРЕТА

ТАЙНСТВОТА В СЛУЖБА НА ОБЩНОСТТА

1533 Кръщението, Миропомазването и Евхаристията са тайнствата на християнското посвещение. Те са основа на общото призвание на всички ученици на Христос, призвание за святост и за мисията да евангелизират света. Те дават необходимите благодати, за да можем да живеем според Духа в този живот на поклонническо странстване към Отечеството. 1212

1534 Другите две тайнства, Свещенството и Бракът, са предназначени за спасението на другите. Те допринасят също и за личното спасение, но постигат това, служейки на другите. Те придават една особена мисия на Църквата и помагат за изграждането на Божия народ.

1535 В тези тайнства онези, които са били вече *посветени* чрез Кръщението и Миропомазването¹ за общото свещеничество на всички верни, могат да получат и специално *освещение*. Тези, които получават тайнството Свещенство, са осветени да бъдат в името на Христос „чрез Словото и благодатта на Бога, пастири на Църквата“². От своя страна „християнските съпрузи, за да изпълнят достойно задълженията на своето положение, се подкрепят и сякаш се *посвещават* в едно специално тайнство“³. 784

Член 6

ТАЙНСТВОТО СВЕЩЕНСТВО

1536 Свещенството е тайнство, благодарение на което мисията, поверена от Христос на Неговите апостоли, продължава да се изпълнява в Църквата до края на времената: това следователно е тайнството на апостолската служба. То има три степени: епископство, свещенство, дяконство. [За установяването от Христос и мисията на апостолската служба 860

¹ Вж. CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 10: AAS 57 (1965) 14.

² CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 11: AAS 57 (1965) 15.

³ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. post. *Gaudium et spes*, 48: AAS 58 (1966) 1068.

вж. пп. 874-896 и сл. Тук се разглежда въпросът само за сакраменталния път, по който се предава тази служба.]

I. Защо е наречено така тайнството Свещенство?

1537 Латинската дума *ordo* (заповед, власт) в римската древност е означавала управляваща власт в граждански смисъл, особено съсловие на управляващите. „*Ordinatio*“ означава встъпването в това съсловие (*орден*). В Църквата има установена управляваща власт, която Преданието, като се основава на Светото Писание,⁴ още от древни времена се нарича с името „чинове“, на гръцки *τάξεις*, на латински *ordines*. Така Литургията говори за „*ordo episcoporum*“ – 922, 923, 1631 „*ordo presbyterorum*“ – „*ordo diaconorum*“ (*епископски чин, презвитерски чин, дяконски чин*). Останалите групи също получават това название „*ordo*“: оглашените, девиците, съпрузите, вдовиците...

1538 Въвеждането в една от тези групи на Църквата става чрез обред, наречен *Ordinatio* (ръкополагане), религиозно и литургическо действие, който представлява посвещение, благословение или тайнство. Днес думата *ординацио* е запазена за сакраменталния акт, който въвежда в сана на епископите, презвитерите и дяконите и който преминава границите на обикновеното *избиране, назначение, делегирано* или *установено* от общността, защото дава дара на Светия Дух. Той позволява да се упражнява 875 „свещена власт“ („*sacra potestas*“)⁵, която може да идва само от самия Христос, чрез Неговата Църква. Ръкополагането се нарича също *посвещение*, защото то е отделяне от другите хора и едно обличане във власт 699 от самия Христос за Неговата Църква. *Възлагането на ръцете* на Епископа със съответната осветителна молитва представлява видимият знак на това посвещение.

II. Тайнството Свещенство в икономията на спасението

СВЕЩЕНСТВОТО В СТАРИЯ ЗАВЕТ

1539 Избраният народ бе определен от Бога като „царство от свещеници и народ свет“ (*Иzx.* 19, 6; 6)⁶. Но вътре в самия народ на

⁴ Вж. *Евр.* 5, 6; 7, 11; *Пс.* 109, 4.

⁵ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 10: AAS 57 (1965) 14.

⁶ Вж. *Ис.* 61, 6.

Израил Бог избра едно от дванадесетте колена, това на Леви, което отдели от другите за литургична служба⁷; Бог сам е част от неговото наследство.⁸ Особен обред е осветил началото на свещеничеството на Стария Завет⁹. В него „всеки първосвещеник, измежду човечи избран, за човечи се поставя да служи Богу, за да принася дарове и жертви за грехове.“¹⁰

1540 Установено, за да известява Божието Слово¹¹ и да възстанови общението с Бога чрез приношенията и молитвата, това свещеничество е останало безсилно да извърши спасението; то е имало нужда да повтаря непрестанно жертвоприношенията и не е могло да достигне до окончателно освещаване¹², каквото е могла да направи единствено жертвата на Христос. 2099

1541 Литургията на Църквата вижда обаче в свещеничеството на Аарон и в службата на левитите, както и в институцията на седемдесетте „Старейшини“¹³, първообрази на службата, установена от Новия Завет. Така в латинския обред Църквата моли в посветитиелната молитва при посвещаване на епископите:

„Боже, Отец на Нашия Господ Исус Христос... посредством Твоето слово Си дал нормите на Църквата: още от началото Си предопределил потомството на праведните, произхождащи от Авраам; Ти си постановил първенци и свещеници и не Си оставил да липсват служители в Твоето светилище...“¹⁴

1542 При ръкополагането на свещеници Църквата се моли:

„Помогни, Господи, Свети Отче... оттук са се установили свещеническите степени и службите на левитите, които си установил с помощта на тайнствени знаци, когато на първосвещениците, призвани да ръководят народа, Си дал като сътрудници в делото мъже от по-нисша степен и с по-малко достойнство. Така в пустинята разпредели

⁷ Вж. *Числ.* 1, 48-53.

⁸ Вж. *Иисус Навин* 13, 33.

⁹ Вж. *Исх.* 29, 1-30; *Лев.* 8.

¹⁰ Вж. *Евр.* 5, 1.

¹¹ Вж. *Мал.* 2, 7-9.

¹² Вж. *Евр.* 5, 3; 7, 27; 10, 1-4.

¹³ Вж. *Числ.* 11, 24-25.

¹⁴ *Pontificale Romanum. De Ordinatione Episcopi, presbyterorum et diaconorum, De Ordinatione Episcopi. Prex ordinationis, 47, editio typica altera (Typis Polyglottis Vaticanis 1990) p. 24.*

Мойсеевия дух на седемдесетте благоразумни мъже... Така изля на ардоновите синове дадената на баща им изобилна благодат...¹⁵

1543 В посветителната молитва при ръкополагането на дякони Църквата изповядва:

„Всемогъщи Боже... заради разширението на Твоя храм правиш да расте Неговото тяло, Твоята Църква. С тази цел си отредил три степени на Твоите служители да извършват светата служба за слава на Твоето име. Ти отначало Си избрал синовете на Леви, пазейки верно службите на Твоя свет дом.“¹⁶

ЕДИНСТВЕНОТО СВЕЩЕНСТВО НА ХРИСТОС

- 1544 Всички предобрази на свещеничеството в Стария Завет намират своето изпълнение в Исуса Христос, единственият „ходатай между Бога и човечи“ (1 Тим. 2, 5). Мелхиседек, „свещеник на Бога Всевишния“ (Бит. 14, 18), се смята от християнското предание за първообраз на свещеничеството на Христос, единствен „първосвещеник по чина Мелхиседеков“ (Евр. 5, 10; 6, 20) „свет, незлобив, непорочен“ (Евр. 7, 26), Който „чрез едно само принасяне ... направи осветяваните свършени завинаги“ (Евр. 10, 14), т.е. чрез единствената жертва на Своя Кръст.
- 874
- 1367 1545 Изкупителната жертва на Христос е единствена, изпълнена веднъж завинаги. И все пак тя присъства в евхаристичното тайнство на
- 662 Църквата. Същото се отнася и за единственото свещеничество на Христос: то присъства чрез длъжностното свещеничество, без да намалява единствеността на свещеничеството на Христос: „Така само и единствено Христос е истинският свещеник, всички останали са негови служители.“¹⁷

¹⁵ Pontificale Romanum. De Ordinatione Episcopi, presbyterorum et diaconorum, De Ordinatione presbyterorum. Prex ordinationis, 159, editio typica altera (Typis Polyglottis Vaticanis 1990) p. 91-92.

¹⁶ Pontificale Romanum. De Ordinatione Episcopi, presbyterorum et diaconorum, De Ordinatione diaconorum. Prex ordinationis, 207, editio typica altera (Typis Polyglottis Vaticanis 1990) p. 121.

¹⁷ SANCTUS THOMAS AQUINAS, Commentarium in epistolam ad Hebraeos, c. 7, lect. 4: Opera omnia, v. 21 (Parisiis 1876) p. 647.

ДВЕ УЧАСТИЯ В ЕДИННОТО СВЕЩЕНСТВО НА ХРИСТОС

1546 Христос, Първосвещеник и единствен посредник, направи от Църквата „пред Бога и Своя Отец цар и свещеници“¹⁸. Цялата общност от вярващи като такава е свещеническа. Верните упражняват своето кръщелно свещеничество чрез участието си, всеки според собственото си призвание, в мисията на Христос, Свещеник, Пророк, Цар. Чрез тайнствата на Кръщението и Миропомазването верните са „осветени, за да бъдат ... едно свято свещенство“¹⁹. 1268

1547 Длъжностното или йерархичното свещенство на епископите и на свещениците, както и общото свещенство на всички вярващи, макар че „и едното, и другото участва, всяко по свой начин, в единственото свещенство на Христос“²⁰, все пак имат съществени различия, макар и да са „насочени едно към друго“.²¹ В какъв смисъл? Докато общото свещенство на верните се осъществява в развитието на кръщелната благодат – живота във вяра, надежда и любов, живот съгласно Духа – длъжностното свещенство е в служба на общото свещенство и има отношение към нарастването на кръщелната благодат на всички християни. То е едно от *средствата*, с които Христос не престава да строи и да ръководи Своята Църква. Затова именно то се предава чрез особено тайнство, тайнството Свещенство. 1120

ОТ ИМЕТО НА ХРИСТОС-ГЛАВАТА...

1548 При църковната служба на ръкоположен служител Исус сам присъства в Своята Църква в качеството на Глава на Своето Тяло, пастир на Своето стадо, Първосвещеник на изкупителната жертва, Учител на Истината. Точно това има предвид Църквата, като казва, че свещеникът по силата на тайнството Свещенство действа „*in persona Christi Capitis*“ – „от името на Главата Христос“²²: 875 792

„Това е същият свещеник, Исус Христос, чиято роля свещеникът всъщност изпълнява. Така той наистина наподобява на Върховния Първо-

¹⁸ Вж. *Откр.* 1, 6; 5, 9-10; *1 Петр.* 2, 5, 9.

¹⁹ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 10: AAS 57 (1965) 14.

²⁰ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 10: AAS 57 (1965) 14.

²¹ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 10: AAS 57 (1965) 14.

²² Вж. CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 10: AAS 57 (1965) 14; *Ibid.*, 28: AAS 57 (1965) 34; *Id.*, Const. *Sacrosanctum Concilium*, 33: AAS 56 (1964) 108; *Id.*, Decr. *Christus Dominus*, 11: AAS 58 (1966) 677; *Id.*, Decr. *Presbyterorum ordinis*, 2: AAS 58 (1966) 992; *Ibid.*, 6: AAS 58 (1966) 999.

свещеник поради свещеническото посвещение, което е получил, и се ползва от властта да действа със силата и в името на самия Христос („*virtute ac persona ipsius Christi*“).²³

„Христос е начало на всяко свещеничество: защото свещеникът на Стария Закон беше образ на Христос, а свещеникът на Новия Завет действа от името на Христос.“²⁴

1142 1549 Чрез длъжностното свещенство и особено чрез епископите и свещениците присъствието на Христос като Глава на Църквата става видимо сред общността на верните.²⁵ Според прекрасния израз на св. Игнатий Антиохийски епископът е τύλος τοῦ Πατρὸς, жив образ на Бог-Отец.²⁶

896 1550 Това присъствие на Христос в свещенослужителя не трябва да бъде разбрано в смисъл, че последният е предпазен от всички човешки слабости като жажда за власт, грешки, дори грехове. Силата на Светия Дух не гарантира по еднакъв начин всички други дела на служителите. Докато в тайнствата тази гаранция е дадена така, че дори и грехът на служителя не може да попречи на плода на благодатта, съществуват много други действия, в които човешките черти на служителя оставят следи, които не винаги са знак на вяроност към Евангелието и които следователно могат да навредят на апостолската плодотворност на Църквата.

876 1551 Свещеничеството е *служение*: „Службата, поверена от Господа на пастирите на Неговия народ, е истинско *служение*.“²⁷ То изцяло се отнася към Христос и към хората. То зависи изцяло от Христос и от Неговото единствено свещенство и бе установено в полза на хората и на Църквата. Тайнството Свещенство дава „свещена власт“, която не е нищо друго освен властта на Христос. Упражняването на тази власт трябва да се измерва по образа на Христос, Който от любов стана последен и слуга на всички.²⁸ „Господ каза ясно, че грижата за Неговото стадо е доказателство за любовта ни към Него.“²⁹

²³ PIUS XII, Litt. enc. *Mediator Dei*: AAS 14 (1947) 548.

²⁴ SANCTUS THOMAS AQUINAS, *Summa theologiae* 3, q. 22, a. 4, c: Ed. Leon. 11, 260.

²⁵ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 21: AAS 57 (1965) 24.

²⁶ Вж. SANCTUS IGNATIUS ANTIOCHENUS, *Epistula ad Trallianos* 3, 1: SC 10bis, 96 (Funk 1, 244); Id., *Epistula ad Magnesios* 6, 1: SC 10bis, 84 (Funk 1, 234).

²⁷ CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 24: AAS 57 (1965) 29.

²⁸ Вж. *Марк.* 10, 43-45; *1 Петр.* 5, 3.

²⁹ SANCTUS IOANNES CHRYSOSTOMUS, *De sacerdotio* 2, 4: SC 272, 118 (PG 48, 635); вж. Иоан. 21, 15-17.

„От името на цялата Църква“

1552 Длъжностното свещеничество няма единствената задача да представлява Христос – Глава на Църквата – пред събранието на верните, но то действа още и от името на цялата Църква, когато отправя към Бога молитвата на Църквата³⁰ и особено когато принася евхаристичното жертвоприношение³¹.

1553 „От името на *цялата* Църква.“ Това не означава, че свещениците са избрани от общността. Молитвата и приношението на Църквата са неделими от молитвата и жертвоприношението на Христос, неин Глава. Богопоклонението на Христос е винаги във и чрез Неговата Църква. Цялата Църква, Тяло на Христос, се моли и се принася на Бога-Отца „чрез Него, и с Него, и в Него“, в единството на Светия Дух. Цялото Тяло – Глава и членове, „*caput et membra*“, се моли и се принася. Затова именно тези, които в Тялото са специални негови служители, се наричат служители не само на Христос, но и на Църквата. Тъй като длъжностното свещеничество представлява Христос, то може да представлява и Църквата.

795

III. Трите степени на тайнството Свещенство

1554 „Църковното служение, установено от Бога, се изпълнява от различни чинове, които още от древността са наречени епископи, свещеници и дякони.“³² Католическото учение, изразено в литургията, в Учителната власт и в действащата практика на Църквата, признава, че съществуват две степени на причастност на служението в Свещенството на Христос: епископатът и свещенството. Дяконството има предназначението да ги подпомага и да им служи. Ето защо терминът *Sacerdos* – свещеник – в съвременната практика означава епископите и презвитерите, но не и дяконите. Въпреки това Католическата Църква учи, че степените на свещеническото служение (епископат и презвитерство) и степента на служение (дяконство), всички тези три степени се дават чрез едно сакраментално действие, наречено „ръкополагане“, т.е. чрез тайнството Свещенство:

1536

1538

³⁰ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Const. *Sacrosanctum Concilium*, 33: AAS 56 (1964) 108.

³¹ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 10: AAS 57 (1965) 14.

³² CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 28: AAS 57 (1965) 33-34.

„Нека всички почитат дяконите като Исус Христос, а също и епископът, който е образ на Отца, и презвитерите като сенат на Бога и събрание на апостолите: без тях не може да се говори за Църква.“³³

Епископско ръкополагане – пълнота на тайнството Свещенство

1555 „Между различните служения, които се упражняват в Църквата още от ранни времена, първо място според свидетелството на
861 Преданието заема службата на тези, които са поставени епископи и чието наследство, тръгващо още от самото начало, са кълновете на апостолското семе.“³⁴

1556 За да изпълняват възвишената си мисия, „Апостолите бяха обогатени от Христос със специално изливане на Светия Дух, който
862 слезе над тях; те пък самите чрез възлагане на ръцете си предаваха на своите помощници дара на Светия Дух, дар, който се предава и до днес чрез епископското посвещение“³⁵.

1557 Вторият ватикански събор учи, че „чрез епископското ръкополагане – посвещение, се осъществява *пълнотата на тайнството Свещенство*, която литургичната практика на Църквата и гласът на Светите Отци определят като върховно свещенство, [„*Summa*“] „върхът“ на свещеното служение“³⁶.

895 1558 „Епископското ръкополагане, едновременно със задължението да освещава, налага на епископа също и задълженията да обучава и управлява. ... И наистина ... чрез възлагането на ръцете и чрез
1121 думите на посвещението се дава благодатта на Светия Дух и се слага свещеният печат; така че епископите по един превъзходен и видим начин заемат мястото на самия Христос, Учител, Пастир и Първосвещеник, и действат в Негово лице [„*in Eius persona agant*“].“³⁷ „Така, чрез Светия Дух, който им е даден, епископите стават истински и достоверни учители на вярата, върховни първосвещеници и пастири.“³⁸

³³ SANCTUS IGNATIUS ANTIOCHENUS, *Epistula ad Trallianos* 3, 1: SC 10bis, 96 (Funk 1, 244).

³⁴ CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 20: AAS 57 (1965) 23.

³⁵ CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 21: AAS 57 (1965) 24.

³⁶ CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 21: AAS 57 (1965) 25.

³⁷ CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 21: AAS 57 (1965) 25.

³⁸ CONCILIUM VATICANUM II, Decr. *Christus Dominus*, 2: AAS 58 (1966) 674.

- 1559 „Само по силата на свещенодейното посвещение и йерархическото общение с главата на колегията и нейните членове човек може да стане член на епископското тяло.“³⁹ Характерът и *колегиалната природа* на епископския сан се проявяват между другото и в древния обичай на Църквата, която изисква при ръкополагане на нов епископ за посвещението да присъстват повече епископи.⁴⁰ За законното ръкополагане на един епископ днес се изисква специално посредничество на Римския епископ в качеството му на върховна видима връзка на общението на отделните църкви в единната Църква и като гарант за тяхната свобода. 877
- 1560 Всеки епископ като наместник на Христос има пастирско задължение за отделната Църква, която му е поверена, но в същото време той носи колегиално с всички свои събратя в епископата *грижата за всичките Църкви*: „Макар всеки епископ да е пастир само на част от стадото, поверено на неговите грижи, качеството му на законен наследник на Апостолите по божественото определение го прави солидарно отговорен за апостолската мисия на Църквата.“⁴¹ 886
- 1561 С казаното дотук може да се обясни защо Евхаристията, отслужвана от Епископа, има съвсем специално значение като израз на обединената около олтара Църква под председателството на този, който видимо представлява Христос, Добрият пастир и Глава на Своята Църква.⁴² 1369

РЪКОПОЛАГАНЕ НА ПРЕЗВИТЕРИТЕ – СЪТРУДНИЦИ НА ЕПИСКОПИТЕ

1562 „Христос, Когото Отец бе осветил и изпратил на този свят, чрез Апостолите Си направи Свои наследници, т.е. епископите, участници в Неговото освещение и Неговата мисия. На свой ред епископите законно предадоха в различни степени и на различни членове на

³⁹ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 22: AAS 57 (1965) 26.

⁴⁰ Вж. CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 22: AAS 57 (1965) 26.

⁴¹ PIUS XII, Litt. enc. *Fidei donum*: AAS 49 (1957) 237; вж. CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 23: AAS 57 (1965) 27-28; Id., Decr. *Christus Dominus*. 4: AAS 58 (1966) 674-675; *Ibid.*, 36: AAS 58 (1966) 692; *Ibid.*, 37: AAS 58 (1966) 693; Id., Decr. *Ad gentes*, 5: AAS 58 (1966) 951-952; *Ibid.*, 6: AAS 58 (1966) 952-953; *Ibid.*, 38: AAS 58 (1966) 984-986.

⁴² Вж. CONCILIIUM VATICANUM II, Const. *Sacrosanctum Concilium*, 41: AAS 56 (1964) 111; Id., Const. dogm. *Lumen gentium*, 26: AAS 57 (1965) 31-32.

Църквата задълженията на своята службата.⁴⁴³ „Тяхната служебна функция бе предадена на свещениците в подчинена степен: те са поставени презвитери, за да бъдат *сътрудници на епископите* в изпълнението на апостолската мисия, поверена им от Христос.“⁴⁴⁴

1121 1563 „Тъй като е свързана с епископския сан, службата на презвитерите има дял във властта, чрез която сам Христос изгражда, осъщава и управлява Своето Тяло. Ето защо свещеничеството на свещениците, макар и да предполага тайнствата на християнското посвещение, се дава в отделно тайнство, което чрез помазването на Светия Дух поставя върху тях специален знак и по този начин ги преобразява в Христос – Свещеник, за да ги направи способни да действат от името на Главата Христос.“⁴⁴⁵

611 1564 „Макар да нямат върховната степен на свещенството и да зависят от епископите при изпълнението на своята власт, свещениците все пак са обединени с епископите в своето свещеническо достойнство; по силата на тайнството Свещенство, по подобие на Христос, върховен и вечен Първосвещеник⁴⁴⁶, те са посветени, за да проповядват Евангелието, да бъдат пастири и да отслужват богослужения като *истински свещеници на Новия завет*.“⁴⁴⁷

849 1565 По силата на тайнството Свещенство свещениците вземат участие в универсалните измерения на мисията, поверена от Христос на Апостолите. Духовният дар, който са получили при ръкополагането, ги подготвя не за една ограничена и тясна мисия „но за мисия на спасение от универсална величина, „до край-земя“ (*Деян.* 1, 8)⁴⁴⁸, за да бъдат „готови в дъното на душата си да проповядват Евангелието навсякъде“⁴⁴⁹.

1369 1566 Те „упражняват своето свещено задължение преди всичко в *Евхаристичното богопочитание или събрание*, действайки в лицето на Христос и провъзгласявайки Неговата тайна, те присъединяват молбите на вярващите към жертвоприношението на техния Гла-

⁴³ CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 28: AAS 57 (1965) 33.

⁴⁴ CONCILIUM VATICANUM II, Decr. *Presbyterorum ordinis*, 2: AAS 58 (1966) 992.

⁴⁵ CONCILIUM VATICANUM II, Decr. *Presbyterorum ordinis*, 2: AAS 58 (1966) 992.

⁴⁶ Вж. *Evp.* 5, 1-10; 7, 24; 9, 11-28.

⁴⁷ CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 28: AAS 57 (1965) 34.

⁴⁸ CONCILIUM VATICANUM II, Decr. *Presbyterorum ordinis*, 10: AAS 58 (1966) 1007.

⁴⁹ CONCILIUM VATICANUM II, Decr. *Optatam totius*, 20: AAS 58 (1966) 726.

ва, като правят присъстващо и обединяват с жертвоприношението на месата, докато Господ дойде, единственото жертвоприношение на Новия Завет, това на Христос, принасящ себе си на Своя Отец един път завинаги, като непорочна жертва“.⁵⁰ От тази единствена жертва цялото свещеническо служение черпи своята сила.⁵¹

1567 „Мъдри сътрудници на епископския чин, на когото са помощ и посредници, призвани да служат на Божия народ, презвитерите заедно с техния епископ представляват единно *презвитерство* (Свещенство) с различни функции. Навсякъде, където има общност от верни, те осъществяват по особен начин присъствието на своя епископ, с когото са свързани с доверие и великодушно, като споделят неговите задължения и грижи и ги изпълняват на дело в своята ежедневна подкрепа за верните.“⁵² Свещениците могат да изпълняват своята служба само в зависимост от епископа и в общение с него. Обетът за послушание, който те дават на епископа в момента на ръкополагането си, и целувката на мира с епископа в края на церемонията означават, че епископът ги смята за свои сътрудници, синове, братя и приятели и в замяна на това те му дължат любов и послушание.

1568 „Чрез факта на ръкополагането, с което влизат в презвитерския чин, всички свещеници са интимно свързани помежду си чрез сакараменталното братство; но поради обстоятелството, че са назначени на служба в една епархия в помощ на своя епископ, те формират специално на това ниво едно общо презвитерство.“⁵³ Единството на презвитерството намира своя литургичен израз в обичая, при който по време на ръкополагането свещениците на свой ред също възлагат ръцете си след епископа.

РЪКОПОЛАГАНЕ НА ДЯКОНИТЕ – „ЗА СЛУЖЕНИЕТО“

1569 „На по-ниско стъпало в йерархията се намират дяконите, като се ръкополагат „не за свещенството, но за служението“.⁵⁴ При ръкополагането в дяконство единствено епископът поставя отгоре ръце-

⁵⁰ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 28: AAS 57 (1965) 34.

⁵¹ Вж. CONCILIIUM VATICANUM II, Decr. *Presbyterorum ordinis*, 2: AAS 58 (1966) 993.

⁵² CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 28: AAS 57 (1965) 35.

⁵³ CONCILIIUM VATICANUM II, Decr. *Presbyterorum ordinis*, 8: AAS 58 (1966) 1003.

⁵⁴ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 29: AAS 57 (1965) 36; вж. Id., Decr. *Christus Dominus*, 15: AAS 58 (1966) 679.

те си, което означава, че дяконът се предава специално на епископа, за да изпълнява задълженията на своето „дяконство“.⁵⁵

1121 1570 Дяконите вземат особено участие в мисията и благодатта на Христос.⁵⁶ Тайнството Свещенство ги бележи с особен *печат* (характер), който нищо не може да заличи и който ги уподобява на Христос, станал „дякон“, т.е. слуга на всички.⁵⁷ Между другите си задължения дяконите трябва да помагат на епископа и на свещениците при отслужването на божествените тайни, особено на Евхаристията, да я раздават, да помагат при Брака и да го благославят; да четат Евангелието и да го проповядват; да предстоят погребенията и да се посвещават на различни други милосърдни дела.⁵⁸

1579 1571 От Втория ватикански събор Латинската Църква установи дяконството „като самостоятелен и траен сан в йерархията“;⁵⁹ докато Църквите от Изтока са го поддържали винаги. Това *постоянно дяконство*, което може да бъде дадено и на женени мъже, представлява значително обогатяване на мисията на Църквата. В действителност уместно и полезно е мъже, които изпълняват в Църквата дяконска служба било в литургичния и пастирски живот, било в обществените и благотворителни дела, „да бъдат подкрепени чрез ръкополагане, предавано още от апостолите, и да бъдат по-тясно свързани с олтара, за да изпълняват по-действено своята служба с помощта на сакраменталната благодат на дяконството“.⁶⁰

IV. Отслужване на това тайнство

1572 Поради своето значение за живота на местната Църква отслужването при ръкополагането на един епископ, презвитер или дякон изисква стичането на възможно по-голям брой верни. За предпочитане е това отслужване да се извършва в неделя и в катедралната Църква с подобаваща за това тържественост. И трите ръкоположе-

⁵⁵ Вж. SANCTUS HIPPOLYTUS ROMANUS, *Traditio apostolica*, 8: ed. B. BOTTE (Münster i.W. 1989) p. 22-24.

⁵⁶ Вж. *Concilium Vaticanum II*, Const. dogm. *Lumen gentium*, 41: AAS 57 (1965) 46: Id., Decr. *Ad gentes*, 16: AAS 58 (1966) 967.

⁵⁷ Вж. *Марк.* 10, 45; *Лук.* 22, 27; SANCTUS POLYCARPUS SMYRNENSIS, *Epistula ad Philippenses* 5, 2: SC 10bis 182 (FUNK 1, 300).

⁵⁸ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 29: AAS 57 (1965) 36; Id., Const. *Sacrosanctum Concilium*, 35, 4: AAS 56 (1964) 109; Id., Decr. *Ad gentes*, 16: AAS 58 (1966) 967.

⁵⁹ CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 29: AAS 57 (1965) 36.

⁶⁰ CONCILIUM VATICANUM II, Decr. *Ad gentes*, 16: AAS 58 (1966) 967.

ния: на епископа, на свещеника и на дякона, следват същия ред. Тяхното място е в лоното на Евхаристичната литургия.

1573 *Същностният обред* на тайнството се състои и за трите степени в поставяне на ръцете на епископа върху главата на ръкополагания, едновременно със специалната посветителна молитва, която изпросва от Бога изливането на Светия Дух и неговите дарове, съответстващи на служението, за което е определен кандидатът.⁶¹ 699 1585

1574 Както при всички тайнства, отслужването се съпътства от допълнителни обреди. Те варират силно в различните литургични традиции, но имат за обща задача да изразят множеството аспекти на сакраменталната благодат. Така например в латинския ритуал въстъпителните обреди – представянето и изборът на ръкополагания, краткото слово на епископа, въпросите към ръкополагания, литаниите на светците – свидетелстват, че изборът на кандидата е в съответствие с практиката на Църквата. Те подготвят тържествения акт на посвещението, след което множество други обреди изразяват и допълват по символичен начин тайната, която е била извършена: за епископа и свещеника помазването със светото миро, знак на специалното помазване на Светия Дух, който прави плодотворна тяхната служба; връчване на Евангелията, пръстена, митрата и жезъла на епископа като знак на неговата апостолска мисия да проповядва Словото Божие, на неговата вярност към Църквата, Невеста на Христос, на неговото задължение на пастир на стадото Господне; връчване на свещеника на дискоса и чашата, приношение на светия народ⁶², когото той е призван да представи на Бога; връчване на Евангелията на дякона, който получава мисията да проповядва Евангелието на Христос. 1294 796

V. Кой може да дава това тайнство?

1575 Христос е Този, Който избра своите апостоли и им даде част от Своята мисия и власт. Издигнат отдясно на Отца, Той не изоставя Своето стадо, но го пази чрез апостолите под Своето постоянно покровителство и го направлява чрез тези същи пастири, които продължават днес Неговото дело.⁶³ Затова именно Христос е, който 857

⁶¹ Вж. Pius XII, Const. ap. *Sacramentum ordinis*: DS 3858.

⁶² Вж. *Pontificale Romanum. De Ordinatione Episcopi, presbyterorum et diaconorum*, De Ordinatione presbyterorum. Traditio panis et vini, 163, editio typica altera (Typis Polyglottis Vaticanis 1990) p. 95.

⁶³ Вж. *Praefatio de Apostolis I: Missale Romanum*, editio typica (Typis Polyglottis Vaticanis 1970) p. 426.

дава на едни да бъдат апостоли, на други – пастири.⁶⁴ Той продължава да действа чрез епископите.⁶⁵

- 1536 1576 Тъй като тайнството Свещенство е тайнство на апостолското служение, подобава на епископите в качеството им на наследници на апостолите да предават „духовния дар“⁶⁶, „апостолското семе“⁶⁷. Законно назначените епископи, т.е. тези, които продължават линията на апостолското наследство, дават законно трите степени на тайнството Свещенство.⁶⁸

VI. Кой може да получава това тайнство?

- 551 1577 „Само кръстен мъж [„vir“] може да получава законно свещеното ръкополагане.“⁶⁹ Господ Исус избра мъже [„viri“], за да образува колегията на дванадесетте апостоли⁷⁰ и апостолите направиха същото, когато избраха своите сътрудници,⁷¹ които щяха да наследят тяхното задължение.⁷² Епископската колегия, с която свещениците са обединени в Свещенство, прави присъстваща и действаща до завръщането на Христос колегията на Дванадесетте. Църквата се смята обвързана с този избор на самия Господ. Ето защо ръкополагането на жени не е възможно.⁷³
- 2121 1578 Никой няма *правото* да получава тайнството Свещенство. В действителност никой не може сам да си присвои това задължение. За тази цел е необходимо призвание от Бога.⁷⁴ Този, който вярва, че е познал призива на Бога за свещеническото служение, трябва сми-

⁶⁴ Вж. *Еф.* 4, 11.

⁶⁵ Вж. CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 21: AAS 57 (1965) 24.

⁶⁶ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 21: AAS 57 (1965) 24.

⁶⁷ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 20: AAS 57 (1965) 23.

⁶⁸ Вж. INNOCENTIUS III, *Professio fidei Waldensibus praescripta*: DS 794; CONCILIIUM LATERANENSE IV, Cap. 1, *De fide catholica*: DS 802; CIC canon 1012; CCEO, canones 744. 747.

⁶⁹ CIC canon 1024.

⁷⁰ Вж. *Марк.* 3, 14-19; *Лук.* 6, 12-16.

⁷¹ Вж. *1 Тим.* 3, 1-13; *2 Тим.* 1, 6; *Тим.* 1, 5-9.

⁷² Вж. SANCTUS CLEMENS ROMANUS, *Epistula ad Corinthios* 42, 4: SC 167, 168-170 (FUNK 1, 152); *Ibid.* 44, 3: SC 167, 172 (FUNK 1, 156).

⁷³ Вж. IOANNES PAULUS II, Ep. ap. *Mulieris dignitatem*, 26-27: AAS 80 (1988) 1715-1720; Id., Ep. ap. *Ordinatio sacerdotalis*: AAS 86 (1994) 545-548; SACRA CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI, Decl. *Inter insigniores*: AAS 69 (1977) 98-116; Id., *Responsum ad dubium circa doctrinam in Epist. Ap. "Ordinatio Sacerdotalis traditam"*: AAS 87 (1995) 1114.

⁷⁴ Вж. *Евп.* 5, 4.

рено да представи своето желание на църковната власт, на която се пада отговорността и правото да призове някого да получи чина. Както всяка благодат, така и това тайнство може да бъде *прието* само като незаслужен дар.

1579 Всички ръкоположени служители в Латинската Църква, с изключение на постоянните дякони, обикновено се избират между вярващите, които живеят в безбрачие и имат волята да запазят своето *безбрачие* „заради Царството Небесно“ (Мат. 19, 12). Призвани са да се посветят безрезервно на Господа и на Неговите дела⁷⁵, да се отдадат изцяло на Бога и на хората. Безбрачието е белег на този нов живот, в служба на който служителят на Църквата се посвещава; ако я е приел с радостно сърце, той проповядва по блестящ начин Царството Божие.⁷⁶

1618

2233

1580 От векове в Източните Църкви е в сила и един друг ред: докато епископите се избират единствено между безбрачните, женени мъже могат да бъдат назначавани за дякони и свещеници. От дълго време тази практика е призната за законна; тези презвитери упражняват плодотворна служба в лоното на своите общности.⁷⁷ От друга страна, безбрачието на презвитерите е на висока почит в Източната Църква и са много презвитерите, които свободно са го избрали за Царството Божие. На Изток и на Запад този, който веднъж е получил тайнството Свещенство, не може повече да се ожени.

VII. Въздействията на тайнството Свещенство

НЕЗАЛИЧИМИЯТ ХАРАКТЕР

1581 По силата на особената благодат на Светия Дух това тайнство преобразява свещеника в Христос, за да служи като инструмент на Христос за Неговата Църква. Чрез ръкополагането се получава правото да се действа като представител на Христос, Глава на Църквата, в тройната му функция на свещеник, пророк и цар.

1548

875

1582 Както в случаите на Кръщението и Миропомазването, това участие във функциите на Христос се дава един път завинаги. Тайнството

1121

⁷⁵ Вж. 1 Кор. 7, 32.

⁷⁶ Вж. CONCILIIUM VATICANUM II, Decr. *Presbyterorum ordinis*, 16: AAS 58 (1966) 1015-1016.

⁷⁷ Вж. CONCILIIUM VATICANUM II, Decr. *Presbyterorum ordinis*, 16: AAS 58 (1966) 1015.

Свещенство предава също така един *незаличим духовен характер*, който не може да бъде повтарян, нито пък да се дава временно.⁷⁸

1583 Безспорно, едно законно ръкоположено лице по сериозни причини може да бъде освободено от задължения и функции, свързани с ръкополагането, или дори да му бъде забранено да ги упражнява⁷⁹, но то повече не може да стане мирянин в тесния смисъл на думата⁸⁰, защото отпечатаният характер при ръкополагането остава завинаги. Званието и мисията, получени в деня на ръкополагането, го бележат завинаги.

1128 1584 Тъй като Христос в крайна сметка е Този, Който докарва и извършва спасението посредством ръкоположения служител, дори той да е недостоеен, това не може да попречи на Христос да действва.⁸¹ Свети Августин го утвърждава достатъчно ясно:

1550 „Ако някой служител се възгордее, той трябва да се постави на равно с дявола. Но дарът на Христос не се осквернява от това; всичко, което произтича чрез такъв свещеник, запазва своята чистота; това, което преминава през него, остава бистро и достига до плодородна почва ... . Силата на тайнството е подобна на светлината: тези, които трябва да бъдат осветени, я получават в нейната чистота, макар да преминава през измърсено същество, тя не се осквернява.“⁸²

БЛАГОДАТТА НА СВЕТИЯ ДУХ

1585 Благодатта на Светия Дух, присъща на това тайнство, се състои в уподобяване на Христос – Свещеник, Учител и Пастир, на Когото назначеният е определен за служител.

1586 За Епископа преди всичко това е благодат на силата („*Твоят Дух, който направлява и води*“, молитва за посвещение на епископа в Латинския обред)⁸³; благодат да води и да защитава

⁷⁸ Вж. CONCILIUM TRIDENTINUM, Sess. 23^a, *Doctrina de sacramento Ordinis*, c. 4: DS 1767; CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 21: AAS 57 (1965) 25; *Ibid.*, 28: AAS 57 (1965) 34; *Ibid.*, 29: AAS 57 (1965) 36; *Id.*, Decr. *Presbyterorum ordinis*. 2: 58 (1966) 992.

⁷⁹ CIC canones 290-293. 1336, § 1, 3 et 5. 1338, § 2.

⁸⁰ Вж. CONCILIUM TRIDENTINUM, Sess. 23^a, *Canones de sacramento Ordinis*, canon 4: , DS 1774.

⁸¹ Вж. CONCILIUM TRIDENTINUM, Sess. 7^a, *Canones de sacramentis in genere*, canon 12: DS 1612; CONCILIUM CONSTANTIENSE, *Errores Iohannis Wyclif*, 4: DS 1154.

⁸² SANCTUS AUGUSTINUS, *In Iohannis evangelium tractatus* 5, 15: CCL 36, 50 (PL 35, 1422).

⁸³ *Pontificale Romanum. De Ordinatione Episcopi, presbyterorum et diaconorum*, De Ordinatione Episcopi. Prex ordinationis, 47, editio typica altera (Typis Polyglottis Vaticanis 1990) p. 24.

със сила и разум своята Църква като баща и пастир, с безкористна любов към всички и най-вече към бедните, болните и нуждаещите се.⁸⁴ Тази благодат го подбужда да проповядва Евангелието на всички, да бъде пример за своето стадо, да го предвожда по пътя на освещаването, като се отъждествява в Евхаристията с Христос – Свещеник и Жертва, без да се страхува да даде своя живот за паството си:

„Отче, който познаваш сърцата, дари на Твоя служител, когото Ти избра за епископ, да пасе Твоето свето стадо и да упражнява безукорно и в Твоя чест върховното свещенство, като Ти служи ден и нощ; нека той неуморно да измолва Твоята милост и да поднася даровете на Твоята Света Църква; да притежава по силата на духа властта на върховното първосвещенство да прощава греховете съгласно Твоята заповед, да разпределя задълженията според Твоята воля и да разтрогва всякаква връзка по силата на властта, която Ти даде на Твоите Апостоли; нека Ти бъде благоугоден със своята кротост и чисто сърце, като Ти поднася благоухаен аромат чрез Твоя Син Исус Христос...“⁸⁵

1587 Духовният дар, който се дарява при свещеническото ръкополагане, е изразен чрез тази молитва, характерна за византийския обред. Владиката, като възлага ръцете си, между другото казва:

„Господи, изпълни с дара на Светия Дух този, когото Ти благоволите да издигнеш в свещеническия чин, за да бъде достоен да стои безукорно пред Твоя олтар и да проповядва Евангелието на Твоето Царство, да изпълнява службата на Твоето Слово на Истината, да Ти поднася дарове и духовни жертви, да обновява Твоя народ чрез банята на възраждането; по такъв начин той сам да посрещне нашия велик Бог и Спасител Исус Христос, Твоя единствен Син, в деня на Неговото второ пришествие и да получи от безкрайната Ти благост наградата за вярно изпълнение на своя чин.“⁸⁶

1588 Що се отнася до дяконите, „сакраменталната благодат им дава необходимата сила да служат на Божия народ в „дяконството“ на Литургията, на словото и на любовта, в общение с епископа и неговото презвитерство“⁸⁷.

⁸⁴ CONCILIUM VATICANUM II, Decr. *Christus Dominus*, 13: AAS 58 (1966) 678-679; Ibid., 16: AAS 58 (1966) 680-681.

⁸⁵ SANCTUS HIPPOLYTUS ROMANUS, *Traditio apostolica*, 3: ed. B. BOTTE (Münster i.W. 1989) p. 8-10.

⁸⁶ *Liturgia Byzantina. 2 oratio chirotoniae presbyteralis*: Εὐχολόγιον τὸ μέγα (Roma 1873) p. 136.

⁸⁷ CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 29: AAS 57 (1965) 36.

1589 Пред величието и богатата на свещеническото задължение светите църковни учители са почувствали настоящия призив за обръщане, за да отговорят с целия си живот на Този, за Чийто служители тайнството ги поставя. Така св. Григорий Назиянски, още съвсем млад свещеник, възкликва:

460 „Трябва да започнеш най-напред да се пречистваш сам, преди да пречистваш другите; трябва да бъдеш просветен, за да просвещаваш; трябва да станеш светлина, за да осветяваш; трябва да се приближиш до Бога, за да приближаваш другите; да бъдеш осветен, за да осветяват; да водиш за ръка и да съветваш с разум.⁸⁸ Зная на кого сме служители, на каква висота се намираме и кой е Този, към Когото се стремим. Познавам величието на Бога и слабостта на човека, но също и неговата сила.⁸⁹ [Кой е впрочем свещеникът? Той е] защитник на истината, той се възнася с ангелите, прославя с архангелите, той издига от олтара към небето жертвите на приношението, той споделя свещенството на Христос, той преобразува творението, той възстановява [в него] образа [на Бога], той го създава отново за горния свят и, за да кажа това, което е най-съществено, той ще бъде *обожествен и ще обожествява другите*.“⁹⁰

1551 И Светият свещеник от Арс казва: „Свещеникът е, който продължава делото на изкуплението на земята...“ „Ако човек би разбрал добре свещеника тук на земята, той би умрял не със страх, а с любов...“ „Свещенството е любовта на Исусовото сърце.“⁹¹

Накратко

1590 *Свети Павел казва на своя ученик Тимотей: „Напомням ти да разпаляш Божия дар, който е в тебе чрез моето ръкополагане“ (2 Тим. 1, 6) и „желае ли някой епископство, добро нещо желае“ (1 Тим. 3, 1). На Тим той казваше: „Затова те оставих в Крит, за да довършиш несвършеното и да поставиш по всички градове презвитери, както бях ти поръчал“ (Тим. 1, 5).*

1591 *Цялата Църква е свещенически народ. Благодарение на Кръщението всички верни вземат участие в свещеничеството на Исус. Това участие се нарича „общо свещеничество на верните“. На неговата основа и в негова услуга съществува едно друго уча-*

⁸⁸ SANCTUS GREGORIUS NAZIAENUS, *Oratio* 2, 71: SC 247, 184 (PG 35, 480).

⁸⁹ SANCTUS GREGORIUS NAZIAENUS, *Oratio* 2, 74: SC 247, 186 (PG 35, 481).

⁹⁰ SANCTUS GREGORIUS NAZIAENUS, *Oratio* 2, 73: SC 247, 186 (PG 35, 481).

⁹¹ B. NODÉ, *Le Curé d'Ars. Sa pensée-son coeur* (Le Puy 1966) p. 98.

стие в мисията на Христос: това на службата, поверена чрез тайнството Свещенство, чието задължение е да служи на общността в името и в лицето на Христос – Главата.

- 1592 Длъжностното свещеничество се различава съществено от общото свещеничество на верните, защото то притежава свещена власт в служба на верните. Ръкоположените свещенослужители изпълняват своята служба сред Божия народ чрез поучението [munus docendi], богослужението [munus liturgicum] и пастирското управление [munus regendi].
- 1593 Още от началото длъжностното свещенство се дава и упражнява в три степени: на епископите, на презвитерите и на дяконите. Свещенствата, дадени чрез ръкополагане, са незаменяеми в органическата структура на Църквата: без епископ, свещеници и дякони не може да се говори за Църква.⁹²
- 1594 Епископът получава цялата пълнота на тайнството Свещенство, което го включва в Епископската колегия и прави от него видимия водач на местната Църква, която му е поверена. Епископите в качеството на наследници на Апостолите и членове на Колегията участват в апостолската отговорност и мисия на цялата Църква под властта на Папата, наследник на св. Петър.
- 1595 Презвитерите са съединени с епископите в свещеническото достойнство и в същото време зависят от тях при упражняването на пастирските си функции; те са призвани да бъдат мъдри сътрудници на епископите; те образуват около своя епископ презвитерство, което носи заедно с него отговорността за местната Църква. Те получават от епископа отговорността за една енорийска общност или за определена църковна функция.
- 1596 Дяконите са служители, ръкоположени със задължението за служене на Църквата; те не получават длъжностно свещеничество, но ръкополагането им дава важни функции в служенето на Словото, в богослужението, в пастирското управление и в милосърдните дела, задължения, които те трябва да изпълняват под пастирската власт на техния епископ.
- 1597 Тайнството Свещенство се дава чрез възлагане на ръцете, придружено от тържествена посветителна молитва, която измолва от Бога за кандидата благодатите на Светия Дух, необ-

⁹² Вж. SANCTUS IGNATIUS ANTIOCHENUS, *Epistula ad Trallionos* 3, 1: SC 10bis, 96 (FUNK 1, 244).

ходими за неговото служение. Ръкополагането поставя незаличим сакраментален печат.

- 1598 *Църквата дава тайнството Свещенство единствено на кръстени мъже (viris), чиито способности за упражняване на службата са надлежно признати. На църковната власт принадлежи отговорността и правото да призове някого, за да бъде ръкоположен.*
- 1599 *В Латинската Църква тайнството Свещенство обикновено се дава само на кандидати, които са готови свободно да приемат безбрачието и които публично заявяват волята си да го пазят от любов към Царството Божие и в служба на хората.*
- 1600 *На епископите принадлежи правото да дават тайнството Свещенство в трите степени.*

Член 7

ТАЙНСТВОТО БРАК

1601 „Бракът, чрез който един мъж и една жена образуват съюз за цял живот, предназначен по своята природа за доброто на свързващите се и за създаването и възпитаването на деца, е бил издигнат от Исус Христос между кръстените до висотата на тайнството.“⁹²

I. Бракът в Божия замисъл

- 369 1602 Светото Писание започва със създаването на мъжа и жената
796 по образ и подобие Божие⁹⁴, и приключва с видението на „сватбата на Агнеца“ (Откр. 19, 9)⁹⁵. От начало до край Писанието говори за брака и за неговата „тайна“, за неговото установяване и за смисъла, който Бог му дава, за неговия произход и цел, за различните му форми на съществуване в хода на историята на спасението, за неговите трудности, произлезли от греха, и за неговото обновление в Господа (1 Кор.7, 39), в Новия Завет на Христос и Църквата.⁹⁶

⁹³ CIC canon 1055, § 1.

⁹⁴ Вж. Бит. 1, 26-27.

⁹⁵ Вж. Откр. 19, 7.

⁹⁶ Вж. Еф. 5, 31-32.

БРАКЪТ В РЕДА НА СЪТВОРЕНИЕТО

1603 „Дълбоката общност в живота и в съпругеската любов е основана от Спасителя и устроена с Негови собствени закони ... . Сам ... Бог е автор на брака.“⁹⁷ Призиванието за брак е вписано в самата природа на мъжа и на жената, такива, каквито са произлезли от ръката на Създателя. Бракът не е чисто човешка институция, въпреки многобройните промени, които е претърпял в течение на вековете при различните култури, социални структури и духовни навици. Тези различия не трябва да ни карат да забравяме неговите общи и трайни черти. Макар че достойнството на тази институция не прозира навсякъде в еднаква светлина⁹⁸, все пак във всички култури съществува едно ясно разбиране за значимостта на брачния съюз. „Защото спасението на личността и на човешкото християнско общество е тясно свързано с брачната и семейната общност.“⁹⁹

371

2331

2210

1604 Бог, Който създаде човека от любов, го призова също към любов, призивание основно и вродено във всяко човешко същество. Защото човек е създаден по образ и подобие на Бога¹⁰⁰, Който самият е любов (1 Иоан.4, 8. 16). Като ги е създал мъж и жена, тяхната взаимна любов става образ на абсолютната и безупречна любов, с която Бог обикна човека. Тя е благо, и то твърде голямо благо в очите на Създателя.¹⁰¹ И тази любов, която Бог благославя, е предназначена да бъде плодотворна и да се реализира в общото дело за запазване на творението: „И благослови ги Бог, като им рече: „Плодете се и множете се, пълнете земята и обладайте я“ (Бит. 1, 28).

355

1605 Това, че мъжът и жената са създадени един за друг, се потвърждава и от Светото Писание: „Не е добро за човека да бъде сам“ (Бит. 2, 18). Жената е „плът от плътта му“¹⁰², негова равна, съвсем близка до него, дадена му от Бога като „помощ“¹⁰³, представляваща по този начин Бога, от когото е нашата помощ.¹⁰⁴ „Затова ще остави човек баща си и майка си и ще се прилепи към жена си; и

372

⁹⁷ CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 48: AAS 58 (1966) 1067.

⁹⁸ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 47: AAS 58 (1966) 1067.

⁹⁹ CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 47: AAS 58 (1966) 1067.

¹⁰⁰ Вж. Бит. 1, 27.

¹⁰¹ Вж. Бит. 1, 31.

¹⁰² Вж. Бит. 2, 23.

¹⁰³ Вж. Бит. 2, 18.

¹⁰⁴ Вж. Пс. 120, 2.

- 1614 ще бъдат двамата една плът“ (*Бит.* 2, 24). Господ сам показва, че това означава едно неделимо единство на техните два живота, като припомня какво е било „в началото“¹⁰⁵ намерението на Създателя: „Тъй че те вече не са двама, а една плът“ (*Мат.* 19, 6).

БРАКЪТ, УПРАВЛЯВАН ОТ ГРЕХА

1606 Всеки човек е изпитвал злото около себе си и в себе си. Този опит се усеща и в отношенията между мъжа и жената. Техният съюз винаги е бил заплашен от раздори, властолюбие, невярност, ревност и конфликти, които могат да доведат до омраза и разрив. Тези раздори могат да се проявят по един повече или по-малко остър начин и могат да бъдат повече или по-малко преодолені съобразно културата, епохата, индивидите, но е явно, че те имат всеобщ характер.

- 1849 1607 Съгласно вярата тези раздори, които ние констатираме с болка, не произлизат от *природата* на мъжа и на жената, нито от природата на техните отношения, но от *греха*. Скъсване с Бога, първородният грях има като първа последица разрив на изначалната общност между мъжа и жената. Техните отношения се изопачават от взаимни обвинения¹⁰⁶; тяхното взаимно привличане, личен дар на Създателя¹⁰⁷, се променя в отношения на господство и страст¹⁰⁸, прекрасното призвание на мъжа и жената да бъдат плодоносни, да се размножават и да владеят земята¹⁰⁹ е обременено с мъки при раждането и припечелване на насъщния хляб.¹¹⁰

- 55 1608 При все това редът на сътворението съществува, макар и тежко объркан. За да излекуват раните на греха, мъжът и жената имат нужда от помощта на благодатта, която Бог в своята безкрайна милост никога не им е отказвал.¹¹¹ Без тази помощ мъжът и жената не могат да успеят да осъществят единството на своя живот, за който Бог ги е създал „в началото“.

¹⁰⁵ Вж. *Мат.* 19, 4.

¹⁰⁶ Вж. *Бит.* 3, 12.

¹⁰⁷ Вж. *Бит.* 2, 22.

¹⁰⁸ Вж. *Бит.* 3, 16.

¹⁰⁹ Вж. *Бит.* 1, 28.

¹¹⁰ Вж. *Бит.* 3, 16-19.

¹¹¹ Вж. *Бит.* 3, 21.

БРАКЪТ В ПЕДАГОГИЯТА НА ЗАКОНА

1609 В своето милосърдие Бог не изостави човека грешник. Странанията, които следват греха, „родилните болки“¹¹², трудът „с пот на лицето“ (*Бит.* 3, 19) представляват също и лекарство, което ограничава вредите на греха. След падението бракът спомага за победата над затварянето в себе си, егоизма, търсенето на собствено удоволствие, за отварянето към другия, за взаимна помощ, за себеотдаване. 410

1610 Моралното съзнание за единството и неразтрогваемостта на брака се е развивало под педагогиката на Старозаветния закон. Полигамията на патриарсите и царете все още не е изрично отхвърлена. Обаче законът, даден от Мойсей, предвижда жената да се закриля от своеволното господство на мъжа, въпреки че и тя носи, според Словото на Господа, следи от „жестокосърдието“ на мъжа, поради което Мойсей е позволявал да се напусне жената.¹¹³ 1963, 2387

1611 Като виждаха Завета на Бога с Израил под образа на една изключителна и вярна брачна любов¹¹⁴, пророците подготвиха съзнанието на Избрания народ за едно задълбочено разбиране на единството и неразтрогваемостта на брака.¹¹⁵ Книгите на Рут и Товит дават вълнуващи свидетелства за възвишения смисъл на брака, на верността и нежността на съпрузите. Преданието винаги е виждало в „Песен на песните“ уникален израз на човешката любов, доколкото е отражение на любовта на Бога, любов, „силна като смърт“, която „големи води не могат угаси“ (*Песен на песн.* 8, 6-7). 219, 2380
2361

БРАКЪТ В ГОСПОДА

1612 Брачният завет между Бога и Неговия народ Израил е подготвил Новия и Вечен Завет, в който Синът Божи, като се въплъти и даде Своя живот, по известен начин обедини цялото човечество, спасено от Него¹¹⁶, като подготви така „сватбата на Агнеца“¹¹⁷. 521

¹¹² Вж. *Бит.* 3, 16.

¹¹³ Вж. *Мат.* 19, 8; *Втор.* 24, 1.

¹¹⁴ Вж. *Ос.* 1-3; *Ис.* 54; 62; *Иер.* 2-3; 31; *Иезл.* 16; 23.

¹¹⁵ Вж. *Мал.* 2, 13-17.

¹¹⁶ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 22: AAS 58 (1966) 1042.

¹¹⁷ Вж. *Откр.* 19, 7 и 9.

- 1613 На прага на обществения си живот по искане на Своята Майка Исус дава Своето първо знамение по времето на едно сватбено тържество.¹¹⁸ Църквата придава голямо значение на присъствието на Исус на сватбата в Кана. Тя вижда в това потвърждение, че бракът е добро, и известява, че отгук нататък той ще бъде действителен белег за присъствието на Христос.
- 2336 1614 В своята проповед Исус недвусмислено поучаваше за първоначалния смисъл на връзката между мъжа и жената, такъв, какъвто Създателят го е поискал в началото: позволеният, дадено от Мойсей мъжът да напусне жената, е било едно отстъпление поради жестокосърдието им¹¹⁹, брачният съюз между мъжа и жената е неразтрогваем: Бог сам го е създал: „Което Бог е съчетал, човек да не разлъчва“ (*Мат.* 19, 6).
- 2382
- 2364 1615 Това недвусмислено настояване върху неразтрогваемостта на брачните връзки може да ни обърка и да изглежда на пръв поглед неосъществимо.¹²⁰ И все пак Исус не натовари съпрузите с непосилно тежък товар¹²¹, по-тежък от закона на Мойсей. Като е дошъл да възстанови първоначалния ред на сътворението, нарушен от греха, Той сам дава силата и благодатта, за да се живее в брака по новите измерения на Божието Царство. Следвайки Христос, като се отказват от самите себе си и като понасят своя кръст¹²², съпрузите ще могат „да възприемат“¹²³ първоначалния смисъл на брака и да живеят в него с помощта на Христос.
- 1642 1616 Тази благодат на християнския брак е плод на Христовия кръст, извор на всеки християнски живот.
- 1616 Апостол Павел отбелязва това, като казва: „Вие, мъжете, обичайте жените си, както Христос обикна Църквата и предаде Себе Си за нея, за да я освети“ (*Еф.* 5, 25-26). Веднага добавя: „Ще остави човек баща си и майка си и ще се прилепи към жена си и ще бъдат двамата една плът“: Тази тайна е велика, но аз говоря за Христос и за църквата“ (*Еф.* 5, 31-32).
- 796 1617 Целият християнски живот носи знака на съпружеската любов на Христос и на Църквата. Кръщението, което въвежда в Божия

¹¹⁸ Вж. *Иоан.* 2, 1-11.

¹¹⁹ Вж. *Мат.* 19, 8.

¹²⁰ Вж. *Мат.* 19, 10.

¹²¹ Вж. *Мат.* 11, 29-30.

¹²² Вж. *Марк.* 8, 34.

¹²³ Вж. *Мат.* 19, 11.

народ, вече е брачна тайна: то е, така да се каже, брачно измиване¹²⁴, което предшества сватбеното пиршество, Евхаристията. Християнският брак става на свой ред действителен знак, тайнство на завета между Христос и Църквата. Понеже означава и съобщава нейната благодат, бракът между кръстени е истинско тайнство на Новия Завет.¹²⁵

ДЕВСТВОТО ЗА ЦАРСТВОТО

1618 Христос е центърът на целия християнски живот. Връзката с Него заема първо място сред другите връзки, семейни или социални.¹²⁶ Още от началото на Църквата е имало жени и мъже, които са се отказвали от щастието на брака, за да следват Агнеца навсякъде, където Той ще отиде¹²⁷, за да се грижат за нещата на Господа и да се стараят да му се харесат¹²⁸, за да посрещнат Годеника, който идва.¹²⁹ Сам Христос покани някои от тях да го следват в този начин на живот, на който Той остава пример:

„Защото има скопци, родени тъй от майчина утроба; има и скопци, скопени от човеци; и има скопци, които сами са се скопили заради Царството Небесно. Който може възприе, нека възприеме“ (Мат. 19, 12).

1619 Девството за Небесното Царство е развитие на кръщелната благодат, могъщ знак за превъзходство на връзката с Христос, на пламенното очакване на Неговото завръщане, знак, който напомня също, че бракът е реалност в света, който преминава.¹³⁰

1620 И тайнството Брак, и девството за Небесното Царство произхождат от самия Господ. Единствено Той е, Който им дава смисъл и необходимата благодат, за да бъдат изживяни съобразно Неговата воля.¹³¹ Уважението към девството заради Царството¹³² и християнският смисъл на брака са неделими и взаимно си благоприятстват:

¹²⁴ Вж. *Еф.* 5, 26-27.

¹²⁵ Вж. CONCILIIUM TRIDENTINUM, Sess. 24^a, *Doctrina de sacramento Matrimonii*: DS 1800; CIC canon 1055, § 1.

¹²⁶ Вж. *Лук.* 14, 26; *Марк.* 10, 28-31.

¹²⁷ Вж. *Откр.* 14, 4.

¹²⁸ Вж. *1 Кор.* 7, 32.

¹²⁹ Вж. *Мат.* 25, 6.

¹³⁰ Вж. *Марк.* 12, 25; *1 Кор.* 7, 31.

¹³¹ Вж. *Мат.* 19, 3-12.

¹³² Вж. CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 42: AAS 57 (1965) 48; Id., Decr. *Perfectae caritatis*. 12: AAS 58 (1966) 707; Id., Decr. *Optatam totius*, 10: AAS 58 (1966) 720-721.

„Който хули брака, отнема от славата на девствеността; който го хвали, прави девствеността още по-достойна за възхищение ... . Защото това, което изглежда добро само в сравнение с по-лошото, не може наистина да бъде добро; което обаче е по-добро от всичко, считано за добро, то е превъзходно благо.“¹³³

II. Отслужване на брака

1323 1621 В латинският обред отслужването на брака между двама вярващи католици става обикновено по време на светата литургия поради връзката на всички тайнства с Пасхалната Тайна на Христос¹³⁴. В Евхаристията се осъществява възпоменанието на Новия Завет, чрез който Христос се съедини завинаги с Църквата, Неговата възлюбена Годеница, за която Той предаде Себе Си¹³⁵. Следователно 1368 съпрузите трябва да подпечатат своето съгласие за взаимно себеотдаване с приношението на своя собствен живот, като се присъединят към приношението на Христос за Неговата Църква, извършено в евхаристичното жертвоприношение, и като получат Евхаристията и се причастят със същото Тяло и същата Кръв на Христос, за да образуват едно тяло в Христа.¹³⁶

1422 1622 „Като *свещенодействен жест на освещаване* литургичното отслужване на брака ... трябва да бъде само по себе си действително, достойно и плодно.“¹³⁷ Трябва следователно двамата бъдещи съпрузи да бъдат разположени за отслужването на техния брак, като получат тайнството Покаяние.

1623 Според обичая на Латинската Църква двамата съпрузи се приемат като служители на Христовата благодат и си даряват взаимно тайнството Брак, като изразяват пред Църквата своето съгласие. В традициите на източните църкви свещеникът или епископът са свидетели на взаимното съгласие, изразено от съпрузите¹³⁸, но и техният благослов е така също необходим за валидността на тайнството.¹³⁹

¹³³ SANCTUS IOANNES CHRYSOSTOMUS, *De virginitate* 10, 1: SC 125, 122 (PG 48, 540); вж. IOANNES PAULUS II, Adh. ap. *Familiaris consortio*, 16: AAS 74 (1982) 98.

¹³⁴ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Const. SACROSANCTUM CONCILIIUM, 61: AAS 56 (1964) 116-117.

¹³⁵ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 6: AAS 57 (1965) 9.

¹³⁶ Вж. *1 Кор.* 10, 17.

¹³⁷ IOANNES PAULUS II, Adh. ap. *Familiaris consortio*, 67: AAS 74 (1982) 162.

¹³⁸ Вж. CCEO canon 817.

¹³⁹ Вж. CCEO canon 828.

1624 Различните литургии са богати с молитви на благословение и епиклеза, които изпросват от Бога благодати и благословение за новата двойка, особено за съпругата. В епиклезата на това тайнство съпрузите получават Светия Дух като в съюза на любовта между Христос и Църквата.¹⁴⁰ Той е печатът на техния съюз, вечно бликащ извор на тяхната любов, силата, в която ще се подновява тяхната вярност. 736

III. Брачното съгласие

1625 Главни действащи лица на брачния съюз са мъжът и жената – кръстени, свободни да сключат брака и които изразяват свободно съгласието си. „Да бъдеш свободен“ означава:
– да не си подложен на насилие;
– да не бъдеш възпрепятстван от никакъв естествен или църковен закон. 1734

1626 Църквата счита размяната на съгласия между съпрузите за необходима основа, „която създава брака“¹⁴¹. Ако липсва съгласие, липсва и брак. 2201

1627 Съгласието представлява „човешки акт, с който съпрузите се отдават и се приемат взаимно“¹⁴². „Вземам тебе... за своя съпруга“, „Вземам тебе... за свой съпруг.“¹⁴³ Това съгласие, което свързва двамата съпрузи помежду им, намира своето изпълнение в това, че двамата стават „една плът“¹⁴⁴.

1628 Съгласието трябва да бъде акт на волята на всеки един от договарящите се, свободен от насилие или от голяма външна заплаха.¹⁴⁵ Никаква човешка сила не може да се замени с това съгласие.¹⁴⁶ Ако липсва тази свобода, бракът е невалиден. 1735

1629 Поради тази причина (или поради други причини, които правят брака невалиден или несъществуващ)¹⁴⁷, Църквата може след разследва-

¹⁴⁰ Вж. *Еф.* 5, 32.

¹⁴¹ CIC canon 1057, § 1.

¹⁴² CONCILIIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 48: AAS 58 (1966) 1067; CIC canon 1057, § 2.

¹⁴³ *Ordo celebrandi Matrimonium*, 62, Editio typica altera (Typis Polyglottis Vaticanis 1991) p. 17.

¹⁴⁴ Вж. *Бит.* 2, 24; *Марк.* 10, 8; *Еф.* 5, 31.

¹⁴⁵ Вж. CIC canon 1103.

¹⁴⁶ Вж. CIC canon 1057, § 1.

¹⁴⁷ Вж. CIC canones 1083-1108.

не на обстоятелствата от компетентния съд да декларира „невалидността на брака“, това значи, че бракът изобщо не е съществувал. В този случай договарящите се са свободни да се оженят, но изпълнявайки естествените задължения, произтичащи от една предшестваща връзка.¹⁴⁸

1630 Свещеникът (или дяконът), който присъства на брачната служба, приема съгласието на съпрузите в името на Църквата и дава благословието на Църквата. Присъствието на служител на Църквата (както и на свидетелите) е видимият израз на това, че бракът е една църковна действителност.

1631 По тази причина Църквата обикновено изисква за своите верни *църковната форма* на сключване на брака.¹⁴⁹ Много причини обясняват това изискване:

- 1069 – свещенодейната венчавка е един *литургичен* акт. Следователно тя трябва да се отслужва в Литургията на верните в Църквата;
- 1537 – бракът въвежда в един църковен *ред*. Той поражда права и задължения в Църквата между съпрузите и спрямо децата;
- понеже бракът е едно състояние на живот на Църквата, необходимо е във венчавката да има сигурност (оттук необходимостта от свидетели);
- 2365 – публичният характер на съгласието закриля това „Да“, дадено веднъж, и помага да се запази верността.

1632 За да бъде това „Да“ на съпрузите свободен и отговорен акт и за да има брачният съюз трайни и солидни християнски и човешки основи, *подготовката за брака* има съществено значение:

- 2206 Примерът и възпитанието, дадени от родителите и семейството, остават най-правилният път за тази подготовка.

Ролята на пастирите и на християнската общност като „Божие семейство“ е необходима за предаването на човешките и християнски ценности на брака и на семейството¹⁵⁰ и още повече в нашата епоха, когато много от младите хора познават опита на разрушените семейни огнища, които не осигуряват достатъчно такава подготовка:

„Младите трябва да се инструктират навреме и по подходящ начин, за предпочитане в лоното на семейството, за достойнството на брачната любов, нейната функция, нейното упражняване: така подготвени в це-

¹⁴⁸ Вж. CIC canon 1071, §§ 1, 3.

¹⁴⁹ Вж. CONCILIUM TRIDENTINUM, Sess. 24^a, *Decretum* „*Tametsi*“: DS 1813-1816; CIC canon 1108.

¹⁵⁰ Вж. CIC canon 1063.

ломъдрие, те ще могат в подходящия момент да се обвържат с брак след достоен годеж.¹⁵¹ 2350

СМЕСЕНИТЕ БРАКОВЕ И РЕЛИГИОЗНИТЕ РАЗЛИЧИЯ

1633 В много страни *смесеният брак* (между католик и кръстен некатолик) се среща често. Той изисква особено внимание от страна на свързващите се и на пастирите; случаите на брак между хора с *различни вероизповедания* (между католик и некръстен) изискват още по-голяма предпазливост.

1634 Разликата между изповеданията на свързващите се не представлява непреодолима пречка за брак, когато те успеят да приемат за общо това, което всеки един от тях е приел в своята общност, и да се научат един друг за начина, по който всеки живее своята вяност в Христос. Но, от друга страна, трудностите при смесени бракове не бива да бъдат подценявани. Те се дължат на обстоятелството, че разделянето на християните още не е преодоляно. Съпрузите рискуват драмата на разединението да даде отражение в недрата на тяхното семейно огнище. Разликата в богопочитанието може още повече да засили тези трудности. Отклоненията, засягащи вярата, дори самото схващане за брака, както и различията в религиозния манталитет, могат да дадат начало на напрежение във вярата, особено когато става дума за възпитанието на децата. Тогава може да се появи едно друго изкушение: религиозното безразличие. 817

1635 Според действащото в Латинската Църква право един смесен брак се нуждае от *изрично позволение* на църковната власт, за да бъде законен.¹⁵² В случаите на различия във вероизповеданието за валидността на брака е необходима изрична диспенсация (освобождение).¹⁵³ Това позволение или диспенсация предполагат, че двете страни познават и не изключват целта и съществените качества на брака, а така също католическата страна трябва да потвърди задълженията си, като запознава и с тях некатолическата страна, за запазване собствената си вяра и да осигури кръщението и възпитанието на децата в Католическата Църква.¹⁵⁴

1636 В много области благодарение на икуменическия диалог заинтересованите християнски общности можаха да приемат *общо пастирско споразумение за смесените бракове*. Неговата цел е да подпомага двойките да живе- 821

¹⁵¹ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 49: AAS 58 (1966) 1070.

¹⁵² Вж. CIC canon 1124.

¹⁵³ Вж. CIC canon 1086.

¹⁵⁴ Вж. CIC canon 1125.

ят в тяхната особена ситуация в светлината на вярата. То също спомага да се превъзмогнат напреженията на съпрузите един спрямо друг и спрямо тяхните църковни общности. То трябва да улеснява развитието на това, което е общо във вярата, и уважението на онова, което ги разделя.

1637 В смесените бракове при разлика във вероизповеданието католическият съпруг има особено задължение: „Неповярвал мъж бива осветен чрез вярващата жена, и неповярвалата жена бива осветена чрез вярващия мъж“ (1 Кор. 7, 14). Особено голяма радост за християнския съпруг и за Църквата е, ако това „освещаване“ доведе до свободното обръщане на другия съпруг в християнската вяра.¹⁵⁵ Искрената брачна любов, смиреното и търпеливо спазване на семейните добродетели и постоянната молитва могат да подготвят невярващия съпруг да приеме благодатта на Кръщението.

IV. Въздействията от тайнството Брак

1638 „От законния брак между съпрузите се ражда връзка, която по своята природа е изключителна и постоянна; освен това в християнския брак съпрузите се подкрепят и сякаш се освещават от специално тайнство за задълженията и достойнството на тяхното положение.“¹⁵⁶

БРАЧНАТА ВРЪЗКА

1639 Съгласието, чрез което съпрузите се отдават и се приемат взаимно, е подпечатано от самия Бог.¹⁵⁷ В техния съюз „пред обществото се ражда една институция, утвърдена и от божествения закон“¹⁵⁸. Съюзът на съпрузите е включен в Завета на Бога с хората: „Истинската брачна любов е приета в божествената любов.“¹⁵⁹

2365 1640 *Брачната връзка* е установена от самия Бог по такъв начин, че брак, сключен и консумиран между кръстени, не може никога да бъде разтрогнат. Тази връзка, която е резултат на свободен човешки акт и от консумацията на брака, оттам нататък е невъзвратима реалност и дава началото на един съюз, гарантиран от верността на

¹⁵⁵ Вж. 1 Кор. 1, 16.

¹⁵⁶ CIC canon 1134.

¹⁵⁷ Вж. Марк. 10, 9.

¹⁵⁸ CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 48: AAS 58 (1966) 1067.

¹⁵⁹ CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 48: AAS 58 (1966) 1068.

Бога. Не е във властта на Църквата да се произнася против такова разпореждане на божествената мъдрост.¹⁶⁰

БЛАГОДАТТА НА ТАЙНСТВОТО БРАК

1641 „Християнските съпрузи в своето положение и състояние на живот имат в Божия народ своите собствени дарове.“¹⁶¹ Тази благодат, присъща на тайнството Брак, е предопределена да усъвършенства любовта на съпрузите, да подсили тяхното неразтрогваемо единство. Чрез тази благодат „те си помагат взаимно да се осветят в брачния живот при приемането и възпитанието на децата“¹⁶².

1642 *Христос е изворът на тази благодат.* „Както някога Бог се стремеше към съюз на любов и вяност със Своя народ, така сега Спасителят на човеците, Жених на Църквата, идва, за да посрещне двамата християнски съпрузи чрез тайнството Брак.“¹⁶³ Той остава с тях, Той им дава сили да го следват, като понесат своя кръст, отново да се изправят след тяхното падение, да си прощават взаимно, да носят един на друг товарите си¹⁶⁴, да се покоряват „един другиму в страх Божии“ (Еф. 5, 21) и да се обичат със свръхестествена любов, деликатна и плодотворна. В радостите на тяхната любов и на техния семеен живот Той им дава още тук долу едно предусещане за сватбената трапеза на Агнеца:

„Откъде бих могъл да почерпя сила, за да опиша по задоволителен начин щастието на брака, който Църквата съединява, който приношението потвърждава, който благословието подпечатва; ангелите провъзгласяват, Небесният Отец утвърждава. ... Какъв общ ярем за двамата християни, свързани с една надежда, с едно желание, с едно спазване на законите, с едно служение! И двамата съпрузи са деца на един и същ Отец, служители на един и същ Господ; нищо не ги разделя, нито дух, нито плът; обратното, те са наистина двама в една плът. Там, където плътта е една, един е и духът.“¹⁶⁵

¹⁶⁰ Вж. CIC canon 1141.

¹⁶¹ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 11: AAS 57 (1965) 16.

¹⁶² CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 11: AAS 57 (1965) 15-16; вж. *Ibid.*, 41: AAS 57 (1965) 47.

¹⁶³ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 48: AAS 58 (1966) 1068.

¹⁶⁴ Вж. *Гал.* 6, 2.

¹⁶⁵ TERTULLIANUS, *Ad uxorem* 2, 8, 6-7: CCL 1, 393 (PL 1, 1415-1416); вж. IOANNES PAULUS II, Adh. ap. *Familiaris consortio*, 13: AAS 74 (1982) 94.

V. Благата и изискванията на брачната любов

- 2361 1643 „Брачната любов представлява едно цяло, в което влизат всички елементи на личността – повикът на тялото и инстинкта, силата на чувството и привързаността, стремежът на духа и волята – тя се стреми към дълбоко лично единство, такова, което освен до съединение в една плът води до образуването на едно-единствено сърце и на една-единствена душа; тя изисква *неразтрогваемост* и *вярност* във взаимното и окончателно себеотдаване; тя се отваря към *плодовитостта*. Тук става дума за нормални характеристики на всяка брачна любов, но с ново значение, което не само ги пречиства и утвърждава, но ги издига до такава степен, че прави от тях образци на истински християнски ценности.“¹⁶⁶

ЕДИНСТВО И НЕРАЗТРОГВАЕМОСТ НА БРАКА

1644 Поради самата си природа любовта между съпрузите изисква единство и неразтрогваемост на тяхната общност от личности, която обхваща целия им живот: „Тъй че те вече не са двама, а една плът“ (*Мат.* 19, 6).¹⁶⁷ „Те са призвани да израстват непрекъснато в тяхното общение чрез ежедневната вярност към обещанието за взаимно цялостно себеотдаване, каквото представлява бракът.“¹⁶⁸ Това човешко общение е потвърдено, пречистено и завършено чрез общението в Исус Христос, дадено чрез тайнството Брак. Това общение се задълбочава чрез общия живот във вяра и чрез заедно получената Евхаристия.

- 369 1645 „Еднаквото лично достойнство, което трябва да се признае на мъжа и на жената в пълноценната любов, която те си отдават един на друг, подчертава по-ясно единството на брака, потвърдено от Господа.“¹⁶⁹ *Полигамията* е противна на това еднакво достойнство и на брачната любов, която е единствена и изключителна.¹⁷⁰

2364-2365 ВЕРНОСТТА В БРАЧНАТА ЛЮБОВ

1646 По своята природа брачната любов изисква от съпрузите ненакърнима вярност. Това е последица от взаимното себеотдаване,

¹⁶⁶ IOANNES PAULUS II, Adh. ap. *Familiaris consortio*, 13: AAS 74 (1982) 96.

¹⁶⁷ Вж. *Бит.* 2, 24.

¹⁶⁸ IOANNES PAULUS II, Adh. ap. *Familiaris consortio*, 19: AAS 74 (1982) 101.

¹⁶⁹ CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 49: AAS 58 (1966) 1070.

¹⁷⁰ IOANNES PAULUS II, Adh. ap. *Familiaris consortio*, 19: AAS 74 (1982) 102.

което съпрузите си правят един на друг. Любовта иска да бъде окончателна. Тя не може да бъде „до ново нареждане“. „Това интимно единство, взаимен подарък на две личности, както и благо на децата, изискват пълна вяност на съпрузите и налагат тяхното неразривно единство.“¹⁷¹

1647 Най-сериозният подтик се намира във верността на Бога към Своя Завет, на Христос към Своята Църква. Чрез тайнството Брак съпрузите са упълномощени да представляват тази вяност, да свидетелстват за нея. Чрез тайнството неразтрогваемостта на брака получава нов и по-дълбок смисъл.

1648 Може да изглежда трудно, дори невъзможно да се свържеш за цял живот с едно човешко същество. Още по-важно е обаче да се проповядва Благовестието, че Бог ни обича с окончателна и неотменима любов, че съпрузите имат частица от тази любов, която ги издига и поддържа, и че чрез тяхната вяност те могат да бъдат свидетели на вяната любов на Бога. Съпрузите, които с благодатта на Бога дават такова свидетелство, често пъти при трудни условия, заслужават благодарността и подкрепата на цялата църковна общност.¹⁷²

1649 Съществуват обаче положения, при които брачното съжителство става практически невъзможно поради различни причини. В подобни случаи Църквата допуска физическото *разделяне* на съпрузите и край на съжителството. Съпрузите не престават да бъдат пред Бога мъж и жена; те не са свободни да сключат един нов съюз. В подобни трудни ситуации най-доброто разрешение по възможност ще бъде помирието. Християнската общност е призвана да подпомага тези личности да изживеят по християнски тяхното състояние във вяност към връзката на техния брак, който става неразтрогваем.¹⁷³

2383

1650 В днешно време многобройни са случаите в различни страни, при които католици прибегват до *развод* съгласно гражданските закони и сключват граждански един нов съюз. Църквата поддържа, че според Словото Христово „който напусне жена си и се ожени за друга, той прелюбодейства спрямо нея; и ако жена напусне мъжа си и се омъжи за друг, прелюбодейства“

2384

¹⁷¹ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 48: AAS 58 (1966) 1068.

¹⁷² Вж. IOANNES PAULUS II, Adh. ap. *Familiaris consortio*, 20: AAS 74 (1982) 104.

¹⁷³ Вж. IOANNES PAULUS II, Adh. ap. *Familiaris consortio*, 83: AAS 74 (1982) 184; CIC canones 1151-1155.

(Марк. 10, 11-21), тя не може да признае за валиден един нов съюз, ако е бил валиден първият. Ако разведените повторно сключат граждански брак, те се намират в състояние, което обективно нарушава Закона на Бога. От този момент те не могат да се допускат до Евхаристичното Причастие, докато продължава това състояние. По същата причина те не могат да упражняват някои църковни отговорности. Помирението чрез тайнството Покаяние може да бъде дадено само на тези, които са се разкаjali, че са нарушили знака на съюза и верността към Христос, и са се обвързали да живеят в пълно въздържание.

1651 По отношение на християните, които живеят в такава ситуация и често пъти пазят вярата си и желаят да възпитават по християнски своите деца, свещениците и цялата общност трябва да проявят внимателна загриженост, те да не се считат откъснати от Църквата, в чийто живот те могат и трябва да участват в качеството си на кръстени:

„Трябва да бъдат поканени да слушат Словото Господне, да присъстват на Жертвоприношението на Литургията, да постоянстват в молитвата, да дават своя принос в делата на милосърдие и в начинанията на общността в полза на справедливостта, да възпитават децата си в християнската вяра, да отглеждат в себе си дух и дела на Покаяние, за да могат да изпросят ден след ден благодатта на Бога.“¹⁷⁴

2366-2367 С МИСЪЛТА ЗА ПОТОМСТВО

1652 „Поради самата си природа институцията на брака и на брачната любов са предназначени за създаване и възпитание на децата, които са връх и техен венец“¹⁷⁵:

„Децата са най-превъзходният дар на брака, те допринасят твърде много за благо на самите родители. Сам Бог казва: „Не е добро за човека да бъде сам“ (Бит. 2, 18), който „отначалото ги сътвори, мъж и жена ги сътвори“ (Мат. 19, 4), пожела да им отреди особено участие в своето съзидателно дело; също така Той благославя мъжа и жената, като казва: „Плодете се и множете се“ (Бит. 1, 28). Оттогава истинската и добре разбрана брачна любов, както и цялата структура на семейния живот, който произтича от нея, без да подценява другите цели на брака, се стреми да предразположи съпрузите да сътрудничат смело на любов-

¹⁷⁴ IOANNES PAULUS II, Adh. ap. *Familiaris consortio*, 84: AAS 74 (1982) 185.

¹⁷⁵ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 48: AAS 58 (1966) 1068.

та на Създателя, Спасителя, който чрез тях иска да увеличава и обогатява Своето собствено семейство.¹⁷⁶

1653 Плодовитостта на брачната любов се простира върху плодовете на моралния, духовния и свръхестествения живот, който родителите дават на своите деца чрез възпитанието. Родителите са главните и първи възпитатели на децата си.¹⁷⁷ В този смисъл основно задължение на брака и на семейството е да бъдат в служба на живота.¹⁷⁸ 2231

1654 Съпрузите, на които Бог не е дал да имат деца, могат при все това да имат брачен живот, пълен със смисъл от чисто човешка и християнска гледна точка. Техният брак може да блести с плодовитост на милосърдие, отзивчивост и жертвеност.

VI. Домашната Църква

1655 Христос пожела да се роди и да порасне в лоното на Светото Семейство на Йосиф и Мария. Църквата не е нищо друго освен „семејство на Бога“. Още от своето начало ядрото на Църквата често пъти се е съставяло от тези, които стават вярващи „с целия си дом“¹⁷⁹. Когато се кръщаваха, те желяеха целият дом да бъде спасен.¹⁸⁰ Станали вярващи, тези семейства бяха острови на християнски живот сред един невярващ свят. 759

1656 И в наши дни често пъти в един чужд и дори враждебен на вярата свят вярващите семейства имат първостепенно значение като огнища на жива и пръскаща светлина вяра. По тази причина Вторият ватикански събор нарича семейството с един стар израз „*Ecclesia domestica*“ (Домашна Църква).¹⁸¹ Точно в лоното на семейството родителите „чрез своето слово и със своя пример ... са за техните деца първите вестители на вярата, в служба на своето призвание и особено на свещеническото призвание“.¹⁸² 2204

¹⁷⁶ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 50: AAS 58 (1966) 1070-1071.

¹⁷⁷ Вж. CONCILIIUM VATICANUM II, Decl. *Gravissimum educationis*, 3: AAS 58 (1966) 731.

¹⁷⁸ IOANNES PAULUS II, Adh. ap. *Familiaris consortio*, 28: AAS 74 (1982) 114.

¹⁷⁹ Вж. *Деян.* 18, 8.

¹⁸⁰ Вж. *Деян.* 16, 31; 11, 14.

¹⁸¹ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 11: AAS 57 (1965) 16; вж. IOANNES PAULUS II, Adh. ap. *Familiaris consortio*, 21: AAS 74 (1982) 105.

¹⁸² CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 11: AAS 57 (1965) 16.

- 1268 1657 Именно тук се упражнява по привилегирован начин *свещенството на кръстените* – на бащата, на семейството, на майката, на децата, на всички членове на семейството, „чрез приемането на тайнствата, молитвата и благодарението, свидетелството на един свет живот, поради тяхното себеотрицание и действено милосърдие“.¹⁸³ Семейното огнище е по този начин първото училище на християнския живот и школа за човешко обогатяване.¹⁸⁴ Точно тук човек се научава на издръжливост, на радост от труда, братска любов, великодушно прощаване, дори и многократно, и най-вече на богопочитание чрез молитва и жертване на собствения си живот.

- 2214-2231 1658 Трябва да споменем още и някои хора, които поради конкретните обстоятелства, в които трябва да живеят – и често пъти без те да са искали това – са твърде близо до сърцето на Исус и които заслужават обич и внимание най-вече от страна на пастирите: големият брой от *неженени хора*. Мнозина от тях остават *без човешко семейство*, често пъти заради бедност. Между тях има и хора, които живеят в духа на Блаженствата, като служат на Бога и на ближния по един примерен начин. На всички тях трябва да отворим вратите на огнището, „семейните Църкви“ и на голямото семейство, каквото е Църквата. Никой не е лишен от семейство в този свят: Църквата е дом и семейство за всички, в частност на тези, които „са отрудени и обременени“ (*Мат.* 11, 28).¹⁸⁵

Накратко

- 1659 *Свети Павел казва: „Вие, мъже, обичайте жените си, както и Христос обикна Църквата. ... Тази тайна е велика, но аз говоря за Христос и за Църквата“ (Еф. 5, 25. 32).*
- 1660 *Брачният съюз, чрез който един мъж и една жена образуват помежду си едно интимно общение на живот и любов, бе основано и надарено със собствени закони от Създателя. По своята природа то е предназначено за благо на съпрузите, както и за раждането и възпитанието на децата. То бе издигнато между кръстените от Исус Христос до достойнството на тайнство.*¹⁸⁶

¹⁸³ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 10: AAS 57 (1965) 15.

¹⁸⁴ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 52: AAS 58 (1966) 1073.

¹⁸⁵ IOANNES PAULUS II, Adh. ap. *Familiaris consortio*, 85: AAS 74 (1982) 187.

¹⁸⁶ Вж. CONCILIIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 48: AAS 58 (1966) 1067-1068; CIC canon 1055, § 1.

- 1661 *Тайнството Брак означава връзката между Христос и Църквата. То дава на съпрузите благодатта да се обичат с любовта, с която Христос обикна своята Църква; по този начин благодатта на тайнството усъвършенства човешката любов на съпрузите, потвърждава тяхното неразривно единство и ги осветява по пътя на вечния живот.*¹⁸⁷
- 1662 *Бракът се основава върху съгласието на договарящите се, т.е. върху волята да се отдаваш взаимно и окончателно с цел да живееш в един верен и плодоносен съюз на любов.*
- 1663 *Понеже бракът поставя съпрузите в едно обществено състояние на живот в Църквата, той трябва да се отслужва публично, в рамките на богослужението, пред свещеника (или упълномощен от Църквата свидетел), свидетелите на брака и събранието на верните.*
- 1664 *Единството, неразтрогваемостта и отварянето към раждаемост са съществени белези на брака. Многоженството (полигамията) е несъвместимо с единството на брака; разводът разделя това, което Бог е съчетал; отказът от плодовитост отклонява брачния живот от неговия „най-ценен дар“ – детето.*¹⁸⁸
- 1665 *Повторното встъпване в брак на разведени, докато е жив законният съпруг, нарушава замисъла и Закона на Бога, както учи Христос. Такива хора не са откъснати от Църквата, но не могат да пристъпват към Евхаристичното причастие. Те могат да водят своя християнски живот предимно като възпитават своите деца във вярата.*
- 1666 *Християнското огнище е мястото, където децата получават първото благовестие на вярата. Ето защо семейният дом се нарича с право „Домашна Църква“, общност на благодат и молитва, школа за човешки добродетели и християнско милосърдие.*

¹⁸⁷ Вж. CONCILIUM TRIDENTINUM, Sess. 24^a, *Doctrina de sacramento Matrimonii*: DS 1799.

¹⁸⁸ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 50: AAS 58 (1966) 1070.